

פרוטוקול מס. 36/ב
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' ז' אלול תשי"ג - 18.8.53
בשעה 11.00

חברי הועדה:

משתתפים:

- היו"ר ח. דובינ
- י. אורי
- מ. חזני
- י. בצני
- ש. פרלשטיין
- ש. לביא

מזכירים:

- מר קריב - ראש עיריית ירושלים.
- מר פרוש - סגן ראש עיריית ירושלים.
- ד"ר יעקבי - חבר מועצת עיריית ירושלים.
- מר שטנר - מטעם החברה הכלכלית.
- מר בנדור - מטעם התאחדות בעלי מלאכה בירושלים
- מר בריסקיר - מטעם התאחדות בעלי מלאכה בירושלים
- מר פרידמן - מטעם מועצת פועלי ירושלים
- מר ברעם - מטעם מועצת פועלי ירושלים
- מר ליפסיץ - מטעם התאחדות בעלי התעשיה בירושלים
- מר קניק - מטעם התאחדות בעלי התעשיה בירושלים

סדר - ה י ר מ : (א) בעיית פיתוחה הכלכלי של ירושלים.

(ב) טונות.

היו"ר ח. דובינ:

אני פותח את הישיבה.
בסדר היום - בעיית פיתוחה הכלכלי של ירושלים. אני רוצה לומר כי צד עלה הסעיף על סדר היום.

בכנסת הנוצג על ידי אחד מחברי הכנסת ענין ירושלים כהצעה לסדר היום, והכנסת החליטה להעביר לוועדה זו את הצד הכלכלי של הבעיה הזאת. אנו החלטנו לטפוע את הגורמים המכריעים בירושלים, ואחר כך נחליט על צורת עבודתה של הועדה עצמה. הפעם החלטנו להזמין את כל הגורמים יחד ולטפוע פניהם את תביעותיהם, מטאלותיהם והצעותיהם.

מר קריב:

המוסדות הכלכליים השונים של העיר מופיעים מדי פעם בפעם ונתאוננים שהעירייה אינה עושה דבר בטוח זה של פיתוחה הכלכלי של ירושלים. וכאן אני רוצה להניח הנחה יסודית אחת, שבזמן שיט פרנסה במספחה, יש שלום בית, וברגע שמטהו אינו בסדר, מתחילים לחפש את הגורם המקלקל. במקרה זה התלונות מופנות כלפי העירייה.

אנו חושבים שהפעולה הכלכלית בעיר צריכה להעשות על ידי המטרדים המטלטליים, המטונים ומצויים על כך דרך הצנורות הקיימים, בין אם זה התאחדות בעלי התעסיה, בין אם זה התאחדות בעלי הטלאכה, ובין אם אלה ארגוני העובדים, וכו'.

אני רוצה בקווים כלליים לציין, מה חסר לנו בעיר בכדי שהאזרח ירגיש את עצמו קבוע במקומו, ולא יהרהר בכל פעם שמקומו איננו בירוסלים. ישנן סיבות טובות למצב הנוכחי בירוסלים. יוטב על ידי מר סטנר שהוא ראש החברה הכלכלה שקיימת בירוסלים ואינה קיימת במקום אחר. תל-אביב, חיפה או נתניה אינן זקוקות לחברה כזאת בכדי שתוכלנו להתקיים ולהתפתח. זה כבר מראה, שהמוסדות המטלטליים חייבים לשאת בעול מטויים לפיתוח התעסיה וכתוצאה מזה, לפיתוח התעסוקה בעיר הזאת.

אנו סובלים מכמה דברים בעיר זו, אנו יושבים בגבול, בקצה המדינה, ועל כן אנו טרוחקים ממרכזי המדינה והיצירה, קיימת אצלנו בעיה של אטפקה מסודרת שאינה קיימת במקומות אחרים. אנו עומדים בפני קשיים עצומים ביחס לאספקת החשמל. ההפסקות בחשמל גורמות לקלוקל הטכונות במפעלים, להפסקת העבודה, ועל ידי כך גם לאי מלוי ההזמנות בזמן, וזה מה שיוצר רפיון ידים, מחשבה ורצון לעבודה.

אשר לבעיית המים, הרי בעיה זו הפכה נחלתם של מקומות אחרים, בסעה שקודם לכן היתה בעיה של ירוסלים בלבד. לא יתכן, שבגלל העוון הזה שבחרנו לסבת בירוסלים נשלם בעד המים, הן לתצרוכת ביתית והן לתצרוכת התעסיה מחירים מוגזמים.

הינו"ר ח. רובינן: מהו מחיר המים בירוסלים?

מר סריב: 300 פרוטה לקוב, בו בזמן שבמקומות אחרים המחיר הוא 40-30 פרוטה לקוב.

לתעסיה נתנת הנחה של 20 אחוז, וקוב מים עולה 240 פרוטה. אולם גם במחירים אלה אנו מפסידים 25-30 אלף לירות לחודש. בבני ברק, למשל, עולה קוב מים 15 פרוטה.

בעייה אחרת הקיימת אצלנו היא - חוסר שטחים לפיתוח התעסיה. אין רזרבה כזאת שמורה. יש מקום אחד באיזור התעסיה של רוטטה שהוא נתון בידי החברה הכלכלית. במקום זה נגד תשלום מסויים - ואיבני יודע אם הוא כולל את התנאים המקובלים ביחס לרכישת מגרסים, כמו ביוב, אספקת מים, מדרכות וחשמל - אשר לרכוש שטחי קרקע.

אני רוצה לציין כאן, שעיריית ירוסלים לא קבלה את ההלואות הדרושות בכדי לבצע את עבודות הפיתוח באיזור זה. רבות דובר על כך, ואני חושב, שבכל המטרדים המטלטליים היתה הבנה מלאה לכך, שבכדי לפתח את איזור התעסיה, ובכדי למסוך את בעלי המפעלים למקום זה, יש צורך בכבישים, ביוב, חשמל ומים וכל מה שנדרש לאדם בכדי להקים מפעל תעשייתי. המעסיק 50-100 עובדים. דרסנו וחזרנו ודרסנו, אך לא קבלנו אותה הלואה. וכאן עלול לקרות אותו סקרה עם מסרד העבודה. עסינו עבודה מסויימת בחודש מאי, הגטנו את החטובנות בחודש יוני. מסרד העבודה העביר לנו הודעה לקבל את ההלואה שבנק מסויים, באתי בדברים עם מנהל הבנק והוא אמר לי, כי מכיוון שהעירייה חייב לבנק 2/3 מסכום ההלואה שעליה לקבל, הוא מוריד את הסכום הזה, וגם את הסכום שהעירייה תצטרך לשלם לבנק זה בחודש ספטמבר. כיצד איפוא, נוכל לקיים את התעסוקה בירוסלים, שהיא חלק מקיומה של ירוסלים? אין לקיים את ירוסלים ללא תעסוקה.

עד כמה שהדברים נוגעים לעיר ירושלים, אנו תומכים בכל דרישה, אם היא באה מצד התאחדות בעלי חנויות, אם היא באה מצד ארגון בעלי המלאכה, או מצד הסתדרות העובדים. אבל יחד עם זאת אנו רוצים שתיעשה מיד הפעולה הדרושה לפתרון שאלת המים על ידי קביעת מחיר אחיד, על ידי תוספת של 2 אחוז על מחיר המים במדינה כולה; על ידי כך תנתן לנו האפשרות לספק מים לתעשיינים ולתושבים במחירים נוחים שיטיבנו את ההוצאות המיותרות.

מר טמנר:

ועדה נכבדה, אני רוצה לחלק את דברי לסניפים. אני רוצה לבחון את הפעולות שנעשו בירושלים מאז ישיבת ועדת הכלכלה ב-4.8.49 בראשותו של חבר הכנסת הראשונה, מר בדר, היתה לי הזכות להסתתף בישיבת הוועדה בתאריך זה כנציג האוצר בירושלים וכמסונה על פיתוח ירושלים מצד הממשלה.

באותו זמן ישבו בירושלים כ-70 אלף נפש. כיום יושבים בירושלים 145 נפש. תוך 4 שנים אלו הוכפלה האוכלוסייה בירושלים. באותה תקופה היו בירושלים כמה מאות פועלי בנין, ואילו כיום מספר פועלי הבנין והעסוקים בעבודות מסביב לבנין מגיע ל-4000.

לפני מונח הפרוסקול מאותה ישיבה וסיכוחיה של אותה ישיבה, שנדמה לי שלא רק מצטיינים בטפה עברית יפה, אלא גם בבהירות רבה. אני יכול להגיד ללא הגזמה, שכמעט כל הסיכומים שנחקלו באותה ישיבה של ועדת הכלכלה, וכל ההבטחות שנתנו על ידי הממשלה, מאז ועד עתה כמעט הכל התגשם, או נמצא בטל של הגשמה.

ראש עיריית ירושלים דבר על שאלת המים בירושלים. ירושלים מקבלת כיום מים יותר מאשר אי פעם בהיסטוריה. בכל אופן עדיין לא היה מצב כזה, בירושלים תקבל 15 אלף קוב מים ליממה, כפי שהיא מקבלת כיום. בזמנו דובר על כך, ועכשו אנו נמצאים בטל של הגשמה; הנחת קו צנורות מקביל לירושלים ולטביבה 30 אלף קוב מים נוספים ליממה, ואז אספקת המים לירושלים תגיע ל-45 אלף קוב ליממה, יחד עם הפרוזדור - מזה 2/3 לירושלים ו-1/3 לפרוזדור.

אני מוכרח להודות בכך, שבחשובים על הנחת קו מים מקביל לקחנו בחשבון גידול אוכלוסייה במסגרת הרבה יותר גדולים מאלה שהתגשמו, ואני מניח שעם הסלמת הקו המקביל נעמוד בפני מצב שיהיה עודף מים רב למספר שנים, שאינני יכול כרגע לראות טראס, אם כי יש לקוות שהפתחות החקלאות בפרוזדור תבלע חלק מהמים הנוספים.

אני מניח שאמין בכך, שאפשר יהיה לקיים מחיר מים ארצי. אני סבור שניתנת להגשמה ההצעה שהופיעה בנוגע לקרן השוואה, קרן ארצית. שאלה הסבורים במישרין יכניסו סכום מסוים לקרן זו על מנת להקל על צרכי המים במקורות הקשים. ואם תווצר קרן כזאת, ואני הייתי ממליץ על כך - הרי צריך לחסוך לא בצרכנות הכללית של המים בירושלים, אלא בתעשייה, במלאכה ובבנין, שצורכים כמיות יותר מצוטצמות, ועל ידי כך להקטין את מחיר המים.

שאלה שניה שבזמנו טפלנו בה, ועכשו היא צועדת לקראת פתרון, זוהי שאלת החסטל. לחברי ועדת הכלכלה ידוע, שבחקציב הפיתוח הנכנס סעיף: יצירת קטר חסטל בין הרשת הירושלמית ובין חברת החסטל הא"י. בעצם כבר הוחל בניצוא תכנית זו. על ידי כך נגיע לאספקת חסטל בירושלים הן מתוך הרשת הכללית והן ממפעל סמסון. אני רוצה לציין כאן, שבחדשים הקשים החל מפעל סמסון על אספקת החסטל בירושלים על ידי כך שהפעיל את תחנת הכוח שלו. כאשר מפעל זה יתחיל לעבוד, יהיה לו הפרט מסויים של חסטל שגם הוא יוכל לעמוד לרשות אספקת החסטל לירושלים, במקרה שתדרש. אנו נוכל על ידי כך להגיע לתעריף אחיד של אספקת החסטל בירושלים ובארץ כולה.

ה. חזני:

מהו כיום ההפרט במחירים?

מר טמנר:

אין תחת ידי המספרים, אבל גם כיום ההפרטים אינם גדולים.

אני עובר לנקודה הסלישית שבזמנו עסקה בה ועדת הכלכלה, - פיתוח התעשייה והטלאכה בירוסלים. אין זה סן הדברים הקלים להקים מפעל תעשייה או טלאכה בירוסלים. והחברה הכלכלית ואתה זאת שתפקידה המרכזי. ואני יכול להגיד לחברי הועדה, שחברה זו יש לה כיום הון סבירות שטולם קרוב למליון לירות; מזה - סחצית נתנה על ידי הממשלה, ומחצית על ידי גופים טובים.

ההקלה העיקרית שהחברה הכלכלית יכולה לתת בהקטת מפעל תעשייתי בירוסלים היא בהקטת בניית תעשייה, והחברה הקימה קרוב ל-30 אלף מטר בניית תעשייה, שהוחכרו או נמכרו למפעלי התעשייה והטלאכה. נוסף לכך היתה בניה פרטית על ידי התעשייה הפרטית והתעשייה ההסתדרותית, ואף היא הוסיפה בערך 15 אלף מ"ר. יש לציין שהבניה התעשייתית באופן יחסי בירוסלים ניכרת מאד לגבי כלל התעשייה בארץ. אבל כיום עוברים על התעשייה ימים לא קלים, לאחר הסרת הפיקוח הממשלתי מענפי תעשייה טובים.

התעשייה הירוסלמית זקוקה לעידוד אבל לא לסובסידיות, הממשלה גם אינה יכולה לתת סובסידיות ואני מניח שגם התעשייה אינה מבקשת זאת. אבל העדוד צריך לבוא, לדעתי, בכמה כיוונים: א. על ידי המסך מתן ההקלות שנתנו עד כה, ואולי גם הקלות בענייני קרקעות ותנאי הפיתוח; ב. אסראי תעשייתית. ואם תמצא דרך על ידי מטרד המסחר ותהעטייה, בעזרת הבנקים, והקרנות ההסתדרותיים להגדיל את האסראי בירוסלים, אפשר יהיה להחזיר פועלים רבים שנפלטו מהתעשייה למעגל הייצור. קיימת קרן לאסראי לזמנים יותר ארוכים ובינוניים, ואילו שאלת האסראי להון חוזר ולזמנים קצרים, עדיין מובעת את פתרונה.

אני רוצה לעמוד על עוד 2-3 דברים שלדעתי אפשר לצרין לעשותם. אינני רוצה לדבר על היקף התעסוקה. אבל ירוסלים עומדת בפני כמה תכניות גדולות שאין דומה להן בסטח הבניה בארץ כולה. התכנית האחת - הקמת מרכז רפואי ובית החולים "הדסה", ששטוריים לו 7 מליון דולר בארה"ב, והיקף בנייתו יגיע ל-10 מליון דולר. הסטח הופקע על ידי הממשלה והועמד לרשות הקק"ל והדסה למטרה זו. התכנית השניה - הקמת בנייני האוניברסיטה, וגם למטרה זו הובטח הסטח הדרוש; והתכנית הסלישית - המסך הקמת הקריה בירוסלים.

אבל אני חושב שאנו צריכים לדאוג במרכז הבניה, אולי גם במרכז הבטוח העניינים הבטחוניים, את חיטול המעבדות בירוסלים. לאורך ימים אין להסכים לכך שעל יד הגבול תמצאנה אלפי מטפחות בצריפים, ובתנאים בטחוניים והגינייים בלתי מספיקים. אותה בניה גדולה שהוחל בה בפדצה הדרומית של ירוסלים, החל מקטמון עד עין כרם, יש להמשיך בה ולייטב 3000 מטפחות בטיכונים קבועים. התחלה חשובה נעטתה ותיעטה גם השנה.

הדבר האחרון שעליו אני רוצה לעמוד הוא, שיט להחזיר את העטרה ליטנה, ויש לפתח את החקלאות בתחומי ירוסלים ובסביבתה הקרובה והרחוקה בקנה מידה גדול. נעטתה התחלה בעזרת הממשלה והעיריה של ניצול מי הביוב לצרכי הסקאה במטק דמת רחל. חברת "יצור ופיתוח" של אחד הקבוצים מכסירה אף היא בעזרת הממשלה שטח גדול לצרכי גדול ירקות. יש התחלה נאה של חברה הנתמכת על ידי הקק"ל לצורך נטיעת עצי פרי בסביבת ירוסלים. האפוטרופוס לבכסי נפקדים יהיה מוכן בסנים הקרובות לבצע תכנית ביוב על מנת לרכז את מי הביוב בצנורות מרכזיים, לנקותם ולהעבירם לצרכי הסקאה חקלאית. הוא יעטה זאת בסיתוף פעולה עם העיריה ומוסדות הממשלה הנוגעים בדבר. על ידי כך תהיינה כסויות גדולות של טים לצרכי הסקאה.

בסיכום אני יכול להגיד, שב-4 שנים אלו הגענו עד כה לפחצית הדרך. נדמסה לינוטבסטח זה של פיתוח ירוסלים הממשלה יכולה להגיד שמלאה את ההבטחות שביא נתנה.

אני מציע גם עכטו לוועדת הכלכלה בדיוניה ובהטלצותיה להתרכז על תכנית מעטית הנתנת להגטמה תוך הסנתים הקרובות.

רצייתי לציין תכנית כזאת, אבל ארטה לעצמי להגיד לתוך הועדה את ההצעות שהגושו על ידי החברה הכלכלית למזכיר הממשלה.

מר ברעם:

אני יכול להיות סותף לדברי סר סטנר על הערכה לגבי העבר; כלומר, לגבי הפעולה שנעשתה בעיקר על ידי הממשלה, ועל ידי גורמים צבוריים די ניכרים להחיאתה ושיקומה של ירוסלים.

בתקופת המצור והמלחמה, אולי היינו מוכים תדהמה מעצם כוסר עמיתנו במידה כזאת, שאולי לא הרגסנו את המהלומה הקשה מבחינה כלכלית, וכאשר בגשנו עם סוך הקרבות לפעולה - וכפי שידוע לחברי ועדת הכלכלה, הרי המלחמה בירוסלים במסכה הרבה יותר זמן מאשר בכל מקום אחר בארץ - הרי צענוץ ללא ספק צעדים ניכרים קדימה.

הפעולה הגדולה שנעשתה בעבר, לא נכחה את המציאות של היום בעין בוחנת ולא נראה את הקטיים העומדים בפנינו במציאות זו, שהיא לצערי העמוק, איננה כל כך ורודה, ואני מדבר לא רק מבחינה הפרספקטיבה אלא קודם כל על מה שקייים.

אין לנו בתנוונם על הרכב האוכלוסיה בירוסלים, נתונים סטטיסטיים בדוקים ומוטמלים שאנו יכולים להוציא מהם מסקנות. נסיתי אני - וגם חברי פרידמן ניסה בהזדמנות אחרת - לעשות בוחן של הרכב האוכלוסיה ההסתדרות, שמהווה לפי המספרים שבידנו למעלה מ-43 אחוז מכלל האוכלוסיה בירוסלים, וזהו האסג גדולה, זה סימן של פרולטריוזציה והעברה למקצועות פרולוקטיבים - פרודצט שנמסך מאז קום המדינה בצורה המניחה את הדעת - אולם גם סם מצאנו שהרכב האוכלוסיה איננו כל כך טוב, ולא מדבר מבחינת התעסוקה, כי כאן יושבים אנשי לסכת העבודה, שבודאי יעמדו על כך, אבל מבחינת הרכב האוכלוסיה.

קיימת עובדה, שההרכב של צבור פועלי הבנין, אותו צבור סיותר מכל צבור אחר נתון לזעזועים קטים ולכל רוח נוטבת, הוא מהווה פי 2,5 יותר לעומת המספר של צבור פועלי הבנין בארץ. אם אנו מתקרבים לכך, סועלי הבנין והעבודות הצבוריות מהוצעם ל-28 אחוז בארץ, הרי בירוסלים הם מווים 11 אחוז, בשעה שיסנם מקומות שאצלם מספר פועלי הבנין אינו מגיע ל-10 אחוז.

אטר לעצם הבעיה, הרי בין התכנית שמונחת כרגע על השולחן ובין בצועה, לא מעט מלח יהטלו תושבי ירוסלים. וזה קסור בגורמים שלא אנו הסולטים בהם, ואחד מהם הוא - הרכב האוכלוסיה של ירוסלים. אם ניקח את 2000 מחוסרי העבודה הרשומים בלסכת העבודה, או אותם 2000 עובדים היום בעבודות דחק, הרי הם אינם באים בחשבון לאותה עבודה שהיא אולי הרצוי ביותר מבחינת הפרספקטיבה, אם ניקח את הממשלה כנותן עבודה אדמינסטרטיבי גדול, הרי צבור זה לא יכול למצוא לו פתרון בטוח זה. אילו הממשלה היתה מעבירה את כל מסרדיה לירוסלים ולא היתה מעבירה גם את העובדים, אני מסופק מאד, אם צבור זה של עובדים היה פא על פתרונו על ידי כניסה לעבודה בממשלה.

אם נעמוד על גידולנו גם בטוח בעלי המקצוע - וללא ספק ההסתדרות בטוח זה עטמה גדולות ורבות, כי אם היוו בירוסלים לפני המלחמה כ-600 בעלי מקצוע וכיום ישנם 2500, אין כל ספק שעיינו צעדים רציניים קדימה, ולמעשה הכנסנו למעגל העבודה אותם עולים חדשים שאנו רואים אותם כיום עובדים ויוצרים.

הגורם הקבוע בירוסלים מבחינת המצב הכלכלי, הרי הוא חוסר תעסיה רצינית בירוסלים. בענין זה יש לעשות מאמצים רציניים ביותר, ואני מקווה שתעשיית ירוסלים שגלתה יכולת עמידה, תגלה גם להבא. התעסיה הירוסלמית נחשבת לאחת המעשיות הסולידיות ביותר בארץ, אבל היא

מורכבת ממפעלים קטנים ובתי מלאכה קטנים, ואין בה מפעלי תעשיה רציניים, ובמידה שיש, דואגים שהם יעתיקו למקומות אחרים. ויש לנו תופעות כאלה.

אם זהו מצבה של התעשיה הירושלמית, הרי עלינו להגיד, שתעשיה קטנה זו בלי עודד סיוחד לא תוכל להחזיק מעמד. אם הממשלה מתכננת תכנית לגבי משק הסוכריות בארץ, אין לי כל ספק שאם הדבר הזה יבוצע רק על פי האות המתה, הרי אין מפעל רציני בירושלים שיוכל להתחרות עם 3 המפעלים הגדולים שמחוץ לירושלים. ועל כן כאן באות בחשבון שתי אפשרויות: או הממשלה תאסר ל-3 המפעלים הגדולים שעליהם להקים מפעל נוסף בירושלים, או שהמפעלים הקטנים בירושלים יתאחדו למפעל אחד. על כל פנים מוכרחה להמצא דרך לפתרון בעיה זו.

אסר לבעיית המים, אני תמים דעים אם אלה שאמרו, כי במידה שמחיר המים בירושלים יהיה כה גבוה לעומת איזורים אחרים בארץ, לא התעשיה ולא הבניה יוכלו להתקיים.

אסר למשק הקייט, הרי יכול להיות שיטנם הרבה דברים קשים בירושלים. אולם שני דברים יטנם בירושלים שאותם אין למצוא במקום אחר: אוויר ועובדת היותה של ירושלים עיר הבירה. אנו יכולים להפוך את ירושלים לעיר קייט ותיור, אך כפי שסמענו מדברי ראש העיר, הוא אינו נתון לענין זה.

אני רוצה להצטרף לדעה שהובעה כאן, שעלינו לחסל את המעברות מיד, כי א) המעברות בירושלים קיימות יותר זמן מאשר כל המעברות בארץ; ב) בניית שיכונים ליושבי המעברות תסייע בעקיפיים לפתרון בעיות התעסוקה בעיר.

על הממשלה למצוא פתרון לבעיית מחיר המים, אם בצורה מחיר אחיד ואם בצורה של קרן הטוואה.

על הממשלה לעודד באופן סיוחד את התעשיה ובמלאכה בירושלים, לתת להם אשראי גדול יותר באופן יחסי, ולעודד עד כמה שאפשר אותם מפעלים שמוכנים לעבור לירושלים.

מר ליטפיץ:

אני אופטימיסט גדול ביחס לאפשרויות הפיתוח של ירושלים. אולם המצב שנוצר בירושלים נגרם מחוסר הבנה וגם חוסר בליצוע של הפעולות שהוחלט עליהן.

אני רוצה לציין כאן כי לפני קום המדינה היו בירושלים 164 אלף תושבים, מהם 102 אלף יהודים. אם נוציא מחשבון זה את 25 אלף התושבים שיטבו בעיר העתיקה, וסתוך זה יהודים מעטים, הרי האוכלוסיה של ירושלים עתה הסונה 140 אלף נפש היא בערך אותה אוכלוסיה שהיתה בישוב היהודי אז, פלוס הערבים. ועל כן לא טוב מדוע חלק גדול מאוכלוסיית ירושלים חסר דיור מתאים או שהוא נמצא במעברות.

ה. חזני:

סם מספרם של יושבי המעברות?

מר טמנר:

11 אלף.

מר ליטפיץ:

כבר אמרו הנזאמים הקודמים שאמרו, כי חסרה לנו סטטיסטיקה ברורה בקשר לחלוקת המפרנסים בירושלים. אולם בסנת 1943 סתוך 102 אלף תושבים היו 38 אלף מפרנסים וסתוכם - 48 אחוז פרודוקטיבים. אילו יכולנו לסמור היום על הרכב אוכלוסיה כזה, מצב הפרנסה בעיר לא היה כל כך קשה. בסנת 1933 היו בירושלים 113 בתי חרוטת עם 1500 פועלים ובסנת 1943 היו - 200 בתי חרוטת עם 3000 פועלים, ותוצרת של 2 מליון לירות.

טאז קום המדינה נתטנה המצב, ונסתנה לרגלי העזובה, טבזמן המצור עזבו את ירושלים 30 אלף אנשים שהיו האלמנט

הפרודוקטיבי ביותר, ובמקומם נכנסו 70 אלף איט שהם על פי רוב אלמנטים חלטים מאד, אפילו לא ביחס פרופורציונלי לכל העליה שבאה, שגם היא אינה טובה מבחינה כלכלית.

אני חושב שזהו המקור של החולסה הכלכלית של ירוסלים. האוכלוסיה גדלה, האפשרויות לקבל מסיים מהאוכלוסיה כמעט ואינן, הצרכים גדלו - וההוצאות גדלו, ובאופן כזה אנו נמצאים באותו מצב שאינני רוצה עכשו לדבר עליו.

אשר לבעיות התעסיה, איננו נמצאים במצב כזה, שנוכל להגיד ש-18 אחוז מהאוכלוסיה מועסקת בתעסיה ובמלאכה, כפי שזה היב שנת 1946. אולם אני רוצה לציין כאן, שבמספר המפעלים, בעיקר מפעלי מלאכה קטנים, בהשוואה לכל הארץ, ירוסלים תופסת את המקום הנכון. אוכלוסיית ירוסלים מהווה 10% מהאוכלוסיה בארץ, ומספר מפעלי המלאכה והתעסיה בירוסלים מהווה 9 אחוז מכלל המפעלים בארץ. אבל כמובן, בתי המלאכה בכל הארץ הם גדולים, ואילו כאן הם קטנים. אין עמי מספרים בדוקים, אבל אני חושב שאנו מגיעים ל-7000 בעלי מלאכה ופועלים העסוקים בתעסיה. באופן כזה, למרות שהאוכלוסיה גדלה, הרי מספר המועסקים בתעסיה ובמלאכה ירד, וזו אחת הסיבות לחולסה הכלכלית בירוסלים.

יחד עם זאת יש לציין לסבחה של התעסיה הירושלמית, שבשנה שעברה יצרה סחורות ייצוא בסווי של 400 אלף לירות.

בתקציבי הפיתוח 1951/52, 1952/53 נועדו סכומים מיוחדים לפיתוח איזורי התעסיה בירוסלים, ואם ראש העיר טען כאן, שעיריית ירוסלים לא קבלה סום דבר, אני חושב שמענתו מוצדקת בהחלט, אבל זה אינו אומר שהעירייה אינה צריכה למלא את התחייבויותיה כלפי התעסיה. אני מבין את מצב העירייה, אבל אני חושב שעונדה זו אינה יכולה לתת עבוד למפעלים. יש בידינו סכתב חתום על ידי ראש העירייה, פר אוסטר, סיום 18.5.49, שבליבתפועצת העירייה ס יום 13.5.49 הוחלט לתת הנחה של 50 אחוז מדמרי הרסיונות, ולסחרר כל בנין חדס מתלום מסי העירייה לתקופה של חמס סנים ולתת הנחה של 50 אחוז ממחיר המים. דברים אלו לא הוגסמו עד היום. נוסף לכך לא נסללו הכבישים שהובטחו באיזור התעסיה והחטסל במקומות אלה עולה במחירים אגדתיים.

אשר לבעיית המים, לא יתכן שבירוסלים יסלמו המפעלים 240 פרוטה לקוב בו בזמן שבבני ברק מסלפים 15 פרוטה. העירייה מסלמת למקורות עבוד המים רק 60 פרוטה לקוב, ואפילו נחסוב שמחיר החטמל להפקת המים עלה הסכומים רציניים, גם אז מפעלי התעסיה צריכים לסלב רק 150 פרוטה לקוב ולא- 300 פרוטה.

אשר לבעיות התעסוקה, הרי תעסילת היהסלים נחתה אחת התעסיוות סעוד לפני חדסיים וחצי הגיטה למסרד הססחר והתעסיה רטימה מפורטת של מספר הפועלים המעוסקים במפעליה, וכמה פועלים היא מתחייבת להעסיק אם היא תקבל הלוואות ולא סובסידיות. עד היום לא נתנה הלוואה טעל ידה יכולנו להעסיק 400 פועלים באופן תמיד. ההלוואה היתה צריכה להנתן מכספי המקדמה, אך אחד כך הוחלט לתת מתקציב הפיתוח, אך עד היום לא קבלננה.

יש צורך לדאוג את הסאלה לא רק באור תקציבי, אלא גם באור הביצוע ובאפשרויות הבצוע. לכן פנינו לוועדת הכלכלה, עוד לפני שהכנסת העבירה את הענין לוועדת הכלכלה, ובקסנו לקיים בירור מיוחד טבו ננסה לפתור את בעיות התעסיה הירושלמית.

לבסוף, ברצוני לקרוא בפניכם את התזכיר ססלחנו לוועדת הסרים הכלכליים. (קורא את התזכיר).

מר מרבליט:

ועדה נכבדה, אני מבין שועדה זו דנה בעניינים ומתכננת תכניות לזמן ארוך. אל כנציג לשכת העבודה אני רוצה להביא בפניכם בעיה טיט לפתור אותה חוץ זמן קצר ביותר - בעיית חוסר העבודה בירוסלים. אני רוצה להביא בפניכם

מספרים מחודש יולי והמסבועיים הראשונים של חודש זה. בחודש יולי המסובע של חוסר העבודה בירוסלים ובסביבתה - כי טח שיפוט של לסכת העבודה בירוסלים מסתרע עד הר טוב והקסטל - מסתכס ב- 1800 דורטי עבודה. אין זאת אומרת שמספר זה אינו כולל אנשים שרק אתמול סיימו את עבודתם.

מהו מספר הרטוטים כדורטי עבודה?

הי"ד ר. ח. רובנין:

עד עכסו הגיע ל-10 אלפים בירוסלים.

מר מרגלית:

מה מספר הרטוטים בחוצטים אוגוסט ויולי?

הי"ד ר. ח. רובנין:

ביולי - 1800 איט. ובסבוע הראסון של חודס אוגוסט הסתכס המספר ב-1600 איט.

מר מרגלית:

אין בידי מספרים על עומק האבטלה, כלומר, כמה מספר זה עבדו באופן חלקי. אולם זהו המספר התמיד של דורטי העבודה שאיננו יכולים למצוא לו מקורות תעסוקה. אולם בהטוואה לערים גדולות אחרות, אנו טוויים גם באופן יחסי וגם באופן מוחלט לכל הערים הגדולות; כלומר, במספר זה אנו כמעט טוויים לחיפה ועוליים על תל-אביב.

היו זמנים שעבדנו בעבודות צבוריות, ובעיריה היו עסוקים הרבה מאד אנשים, וזה היה מה שאנן את התעסוקה בירוסלים, כי הבניה הייתה עצומה ועבדו בה אנשים רבים. כיום בא צמצום בבניה, חוסלו העבודות הצבוריות וגם עבודת התעסיה צומצמה. כל 3 הגורמים הללו הביאו למספר זה של דורטי העבודה.

אני רוצה להגיד, שמהתעסיה לא נפלטו כל כך הרבה פועלים, אבל התעסיה כשלעצמה הצטמקה במידה רבה. הבניה לעומת זאת צומצמה ביותר ופלטה 1000 פועלים מתוך 4500 שעבדו בה.

כמה תוטבים יצאו מירוסלים במסגרת התכנית שהעיר לכפר?

ח. חזני:

400 מספחות.

מר ברעם:

מר מרגלית:

אנו נטינו למצוא מקורות תעסוקה פרודוקטיבים, ונעשה הרבה מאד בטח זה, יעור והכשרת הקרקע בסביבות ירוסלים, שיקום מסעי האומה בסביבת ירוסלים ופיתוח שטחים ליד דפת רחל. בכל העבודות הללו, שבהן היו צריכים להקלט כל הפועלים שנפלטו מהעבודות הצבוריות, עסוקים עכסו 1600 פועלים. כל הפעולה הזאת מוסנה על ידי המסלה, אם זו פעולת היעור של הקק"ל הרי זה נעשה בתמיכת המסלה, אם זה בטטעי האומה, אם זה בהכשרת קרקע ואם בפיתוח האיזור בהרי יהודה. כל זה נעשה על ידי המסלה ובעזרת מסדד העבודה.

מר טטנר הזכיר כאן את מעברת תלפיות טגרים בה 12 אלף טפט כתנאים גרועים ביותר ועל הגבול מסט. אם יוחל בפעולת סיכון ליוטבי מעברה זו, הרי זה יכול להיות גורם לתעסוקה ולקליטת כל פועלי הבנין שנפלטו מעבודתם.

יש לעטות למען התעסיה הירוסלמית והרחבתה. בעבר נעטו דברים לגמרי לא מבוטלים. אם, למשל, הוקם בית החרוטה לנעלים ועוד כמה מפעלים קטנים, הרי מועסקים בהם 300 פועלים. אולם פיתוח התעסיה אינו יכול להיות גורם קליטה מהיר, מה שאין כן לגבי פעולת סיכון ענפה ורחבה שיכולה לקלוט מאות פועלים.

אנו מיצינו את כל האפשרויות של עבודות פרודוקטיביות ויצרניות. אם אנו מכסירים שטחים כמו הסטח לגידול ירקות על יד עמק המצלבה, הרי זוהי עבודה יצרנית. אנו מנצלים כל יוט עבודה טניתן לניצול. אנו מוציאים לעבודה בתליטת דורה, במסגרת המועצה האיזורית, 50 פועלים כל יום.

בירוסלים ישנה בעיה מיוחדת של סוגבליים
בכוסר עבודה. אינני יודע אם לירוסלים יש כוח מסיכה לצבור זה דוקא,
או אם אנשים אלה הופנו באופן מיוחד לירוסלים. אבל עובדה היא שבתוך
צבור זה של סחוסרי עבודה יש חלק גדול של סוגבליים בכוסר עבודה, שגם
עבודה היעור והכסרת קרקע אינה באה בחשבון עבורם.

אני רוצה לסכם ולומר, כי בכל תכנון
לזמן ארוך יותר יש לקחת בחשבון את הבסיס הזה של סחוסרי העבודה.
שום פיתוח לזמן ארוך לא יצליח אם לא נדאג לאלה הסחוסרי עבודה כיום.
אתם יודעים שעומק האבטלה הגיע לממדים דצינייים ביותר, ויש לעשות דברים
מידיים לפתרון בעיית האבטלה.

הרב פרוט:

אנסיף רק מלים אחדות לדברים שנאסרו כבר.
העיריה תופסת מקום חשוב בבעיה זו של
פיתוח הכלכלה של ירוסלים. אולם אם לא יהיו לעיריה אמצעים והלוואות
לזמן ארוך, ולא כפי שקבלנו עד עכשו ל-5-3 שנים, לא נוכל לעמוד בזה.
אנו זקוקים להלוואות לזמנים ארוכים כדי לבצע פעולות ביוב, סלילת
כבישים ובטיעת גנים.

אנו שומעים תמיד מבעלי התעסיה ובעלי
בתי המלון בירוסלים, כי בערים אחרות העיריה מעלירה לרשות המפעלים
סטחים גדולים של קרקע. רבותי, לנו אין אף שעל אדמה אחד, ישנם עכשו
סטחים חלשים שסופחו לעיריית ירוסלים, מסטחים אלה יש להקצוב חלקים מיוחדים
לבעלי התעסיה והמלאכה.

יש לציין כי בזמן האחרון עושה המטסלה
למען הקלת טענת האבטלה בירוסלים. אבל פעולות אלו אינן נעשות באמצעות
העיריה. ולכן אני רוצה לומר כאן, כי כל פעולה שתיעשה, ולו גם הטובה
ביותר, אינה עוזרת לפתרון הבעיות הכלליות של העיר, אם אינה נעשית
באמצעות העיריה. מסום כך אני פונה לועדה שתמליץ בפני המטסלה, שכל
הפעולות למען ירוסלים תעטינה על ידי העיריה.

דברו כאן על בעיית המעבדות. אני רוצה
להפנות תשומת לבכם, שבזמן האחרון מעבירים לירוסלים לסיכון קבוע,
לא למעבדות, מספחות מחוסרות כל אפשרות של עבודה. מספחות אלו נופלות
כבר, ובעתיד הקרוב עוד יותר, למעמסה על סכם העיר.

הר יעקבי:

חברי הועדה, נתבקשתי להצטרף למסלחת
העיריה אם כי אין לי חלק באחריות
להנהלת העיר, ועל כן אציין בראסי פרקים את בעיותיה של ירוסלים
סנקודת מבטו של חבר העיריה.

ירוסלים כעיר הרים מצטיינת ב-3 בעיות
יודיות: מים, חשמל והובלה. אשר לבעיית המים, הרי אילו העיריה
רצתה לכסות את הוצאות, לרבות החובות שהצטברו בעבר, יש צורך לגבות
מס מים לקוב בסכום של 550 פרוטה, ולא 300 פרוטה כפי שהמס הוא כיום.
מדוע הדבר כך, זוהי שאלה אחרת, ואין פה המקום לדבר על כך. אבל גם
במחיר של 300 פרוטה הקוב התעסיה אינה יכולה לעמוד. ועל כן האמצעים
להקבלת המצב יכולים להיות 3: (א) סובסידיה לעיריה. כל זמן שאין סדר
אחד, אין להסנע מסים, ואנו מבקשים שהועדה תמליץ על סתן סובסידיה
לעיריה; ב. הקמת רשות מים ארצית תוך מגמה לדאוג למדי מים אחידים;
ג. וזוהי האפשרות שעליה דבר מר שטנר - הקמת קרן הטוואה.

כן אנו מבקשים שתעטינה הפעולות הדרושות
להשלמת קו המים המקביל. פעולות אלו נתעכבו בזמן האחרון, כפי שאתם
יודעים, ויש צורך דחוף בהחטת הפעולות הללו. כן יש צורך להקים בריכות
מים בתוך העיר, וכמובן גם עטיית קידוחים בסבצנית ירוסלים על מנת
להקטין את הוצאות ההובלה של המים.

הנקודה השלישית ביחס לבעיית המים -
סודי מים. היות וקיים מחסור מים טבעי, אינה יכולה עיריית ירוסלים
לנהוג לפי המקובל במקומות אחרים ולקבוע את מחיר המים לפי מספר
החדרים, אלא לפי סודי מים. אולם אין לנו סודדים. על כן יש צורך

חלק ניכר מבעיותיה של התעסיה הירוסלמית, אבל הטאלה היא - כיצד תבוצע החלטה זו.

הרב פרוט:

אני מציע לוועדת הכלכלה לקבל החלטה, שניצועה לא יעלה בכסף, והיא - לפנות לצבור ולנקטו

סיבויס בעין טובה על ירוסלויס.

מר בן-דב:

התעסיה כוללת את המלאכה, העבודה גם כן כוללת את המלאכה, אבל למלאכה בירוסלויס

יש תפקיד מיוחד. שמעתם כבר, שלגבי התעסיה הגדולה יש פקפוק רב אם יש לה מקום בירוסלויס. לא כן לגבי המלאכה, אשר תופסת בירוסלויס את המקום הראשי. רוב המפעלים בירוסלויס הם בתי מלאכה ולא בתי חרושת גדולים.

בזמן האחרון בעלי המלאכה נתקלים בקשיים גדולים מאד. הם לא התעטרו בשנים האחרונות כמו שהתעטרו אנשים העוסקים בענפים אחרים, והם רוצים לפתח את בתי המלאכה שלהם, אך אינם יכולים לעשות זאת, כי הם נמצאים במקומות כאלה שאינם מאפשרים זאת. בעזרת החברה הכלכלית הקים ארגון בעלי המלאכה - הסונה 1500 חברים - 40 חודרי מלאכה, ועכשו אנו עומדים בפני שלב חדש של הקטת חודרי מלאכה, אך הכספים הדרושים לכך אינם עומדים לרשותנו.

בעיה שניה שבה נתקלים בעלי המלאכה היא - חוסר הון חוזר, וגם בעיה זו יש לפתור בהקדם האפשרי.

הינדל ח. רובינ:

אני מציע שעכשו יציגו החברים את שאלותיהם לגורמים הטובים, וכיסיבה הבאה נקבל

את התשובות בכתב.

ב. אבניאל:

אינני חושב שאנו יכולים להציג שאלות טרם שסמענו את נציג מסדר המסחר והתעסיה.

אני מציע אפוא שנפסיק את הישיבה, וכיסיבה הבאה, לאחר שנשמע את נציגי מסדר המסחר והתעסיה, נציג את שאלותינו.

ט. לבניא:

אני מצטרף להצעתו של מר אבניאל ומציע שנקיים סחר ישיבה נוספת בה נשמע את

נציגי מסדר המסחר והתעסיה.

הינדל ח. רובינ:

אני מציע שעכשו נקדיש רבע שעה לשאלות וכיסיבה הבאה נשמע את נציגי מסדר המסחר

והתעסיה ונציגי מסדר הפיתוח.

לדעתי, הישיבה הבאה אינה יכולה להתקיים סחר, כי רוב החברים עסוקים בועודות אחרות, ועל כן הישיבה הבאה תתקיים כיום שלישי הבא מטעה 11 עד טעה 14.00.

י. אורי:

האם אינכם סבורים, שיצירת חסמל במקום עדיפה על הבאתו מבחוץ?

אני אחד מדורטי שלום ירוסלויס במסך כל השנים, אבל בכל זאת אינני סבור שחברי גלם הטובאים סחו"ל יש להביאם לירוסלויס, לעבדם כאן, ואחר כך טוב - לסלוח אותם למקומות אחרים. לעומת זאת אני סבור, שכל מצרך שחטבוהגלטיאנו מופט בו מקום חשוב, יש לייצרו בירוסלויס.

הינדל ח. רובינ:

אני הייתי מבקש מנא-כוח לסכת העבודה להביא לנו מספרים על היקף חוטר העבודה, ואגיד לאיזה אני מתכוון: מספר דורטי העבודה הרטומים בחודש יולי בלסכת העבודה; מספר דורטי העבודה הרטומים בחודש אוגוסט בלסכת העבודה; מספרים מקבילים בטנה הקודמת בשני החודשים; הממוצע החודשי בחודשים יולי ואוגוסט; מקצועות ועומק חוטר העבודה.

ט. זיסמן:

הייתי רוצה לקבל מספרים על מספר הסטודנטים

הלומדים בירוסלים צאנז בני ירוסלים, מספר החדרים שהם תופסים בעיר, ובאילו מידה הם נמצאים בתוך מעגל התעסוקה.

מנציגי

ג. אבניאל: הייתי מבקש/ החברה הכלכלית שיואילו בכנסם להגיש לנו פירוט של כל ההסקעות שהוסקעו

בירוסלים, איפה ואיך.

ומהתאחדות בעלי התעסיה ומועצת פועלי ירוסלים הייתי מבקש לדעת מהו מספר הפועלים שהיו מועסקים בענפים השונים לפני מחצית השנה 3/4 שנה ושנה, וכמה מועסקים באותם ענפים היום. כן הייתי מבקש להגיש לנו רשימה שבה יפורטו המפעלים שהם אפשר להגביר את התעסוקה.

ד. חזני:

האם יש הצדקה כל שהיא למרחק בין מחיר המים שהעיריה מטלפת למקורות - 60 פרוטה, ובין המחיר שהיתה צריכה לגבות כדי לאזן את התקציב - 550 פרוטה? האם אינם כאן דברים שמבחינה ארגונית אינם בסדר, או שיטנם דברים יסודיים שנובעים מתוך תשלום שהעיריה צריכה לטלם למסלה, ואם יבוא הסדר לצנין זה, האם מחיר המים יכול להיות נמוך יותר?

האם הורדת תעריפי ההובלה ברכבת יכולה לתרום משהו לפתרון בעיית ההובלה היקרה, שהיא אחת מקורות התורפה של ירוסלים?

שמענו כאן, כי בטעה טאנסיס יושבי בנדונים ובצריפונים, מביאים אנשים מחוץ לירוסלים ומסכנים אותם בסיכונים קבע. האם יש יסוד לדבר הזה? אולי אפשר לקבל מספרים על כך?

הינ"ר ח. רובינ:

אני מבקש את כל הגורמים להמציא לנו את תשובותיהם בכתב.

בזה סיימנו סעיף א' בסדר היום, ועתה יטנם כמה ענינים סדוריים, מחליצריך להגיש לכנסת את החוק לתיקון פקודת הטבק. אנו החלטנו שחבר הכנסת כהן יעשה זאת, אך בינתיים הוא עזב את הארץ. אני מציע אפוא סמר פרלסטין יגיש את החוק לכנסת.

ג. אבניאל: אני מציע שחוק הטבק יוגש לכנסת לאחר הפגרה.

ה ג ב ע ה

הוחלט שחבר הכנסת פרלסטין יגיש לכנסת סחר את החוק לתיקון פקודת הטבק.

הינ"ר ח. רובינ:

אטר לסיור במפעלי התעסיה בירוסלים, אני מציע שנערוך אותו ביום חמסי בטעה 08.00.

י. אורי:

אם לא יהיו מספיק מטתתפים, אני מציע לא לקימו ביום זה, כי אין טעם בכך שועדת הכלכלה תופיע עם 5 חברים. לדעתי, המנימוס צריך להיות 7 חברים.

הוחלט לקיים את הסיור ביום חמסי רק אם ישתתפו בו 7 חברים לפחות, ובמקרה שלא ישתתפו הסיור לתאריך אחר.

הינ"ר ח. רובינ:

נתקבל מכתב מחברה שהם, בו מודיעים לנו כי אינם יודעים מתי יוכלו לקיים את הסיור. הצעתי היא שנודיע להם, כי מסיבות טכניות אנו מוותרים על עריכת הסיור.

ועתה ברצוני להגיש לחברים את בוסח הצעתי לטיוח הדיון כבעיית יבוא מוצרים טוגטרים. אני מציע. מסיכומי הדיון כבעיית יבוא מוצרים טוגטרים יהיה הסעיף הראשון בסדר היום של הישיבה הבאה. לאחר סנטכס את הדיון בטעיה זה נשמע את נציגי משרד המסחר והתעסיה בקשר לבעיית פיתוחה הכלכלי של ירוסלים.

הישיבה נועלה בטעה 13.45